

GRUPUL BALTA SĂRATA ÎN ȚARA HAȚEGULUI¹

Sorin TINCU

Grupul cultural Balta Sărată² ocupă nord-estul Banatului și a fost definit de regretatul cercetător Marian Gumă ca sinteza unor elemente Vatina, Mureș, Wietenberg, Gârla Mare, Otomani și Verbicioara, având la bază orizontul Besenstrich și Textilmuster³, stabilindu-i-se totodată evoluția în bronzul mijlociu și târziu. Contribuții la cunoașterea acestui grup cultural au adus Sorin Petrescu și Petru Rogoza prin cercetările arheologice efectuate la Ictar-Budinț, Românești, Sacu etc. În ceea ce privește periodizarea grupului cultural bănățean, au fost definite patru faze, prima dintre acestea evoluând în etapa A a Bronzului Mijlociu (a doua jumătate Reinecke Bz A₂). Acestei prime faze, paralelizată cu Cornești-Crvenka IIa – Verbicioara II (Berciu)-Verbicioara I (Nica) - sf. Otomani I-încep. Otomani II - sf. Wietenberg I-încep. Wietenberg II - Vatina II?, îi corespunde așezarea de la Iaz și necropola de incinerare de la Vișag⁴. Faza a doua evoluează și ea tot în Bronzul mijlociu A (Reinecke Bz B₂) așezările caracteristice fiind cele de la Ictar-Budinț și Caransebeș-Balta Sărată. Acestei faze îi sunt caracteristice decorurile realizate prin împunsături succesive în canal (*Stichkanaltechnik*), asociate cu impresiuni triunghiulare (dinți de lup), alveole, impresiuni punctiforme, incizii, caneluri (mai rar). În ceea ce privește formele amintim străchinile profilate cu toarte lățițe, uneori ușor lobate, ceștile cu o toartă puțin supraînălțată, bolurile, vasele globulare cu gât trompetiform sau drept⁵. Faza a treia evoluează în Bronzul mijlociu B (Reinecke Bz B₂-C) și îi corespund așezările de la Ilona, Valea Timișului-Rovină - nivelul II, Buchin, Ciuta-CAP, Var, Păltiniș și Jabăr. Sfârșitului acestei etape și începutului celei următoare îi aparțin așezările de la Sacu și Susani. Referitor la ornamentație, menționăm faptul că se mențin

¹ Cercetări realizate în cadrul proiectului POSDRU/6/1.5/S/26 co-finanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013.

² Până la o reevaluare a evoluției grupului Balta Sărată, optăm pentru folosirea periodizării lui M. Gumă.

³ Rogoza 1994, p. 181.

⁴ Gumă 1997, p. 49.

⁵ *Ibidem*, p. 50.

împunsăturile în canal, alveolele, punctele imprimate, dar predomină ornamentele incizate și canelurile. În ceea ce privește formele, se mențin cele anterioare, dar mai variate. Acum se remarcă puternice legături cu culturile Otomani și Wietenberg, fazele II-III⁶. Faza a patra evoluează în Bz târziu D și este puternic marcată de elemente Igrîța sau Cruceni Belegis⁷.

Într-un studiu ulterior, Petru Rogoza împarte acest grup cultural în trei faze, prima considerând-o ca fiind o fază *pre-*. Faza a II-a la Gumă devine astfel faza I, în acest moment fiind cert procesul de asimilare a elementelor Vatina, precum și influențele Wietenberg, Gârla Mare, Otomani și Mureș din Bz C₁ (MD III). Descoperirile de la Sacu, Susani-*Deluț* reprezintă legătura între fazele I și II. Faza a III-a a fost identificată la Românești-*Peștera cu Apă* și reprezintă o etapă în care apar întrepătrunderi și legături cu cultura mormintelor tumulare (Bz D-SD I). Această opinie privind o împărțire tripartită este împărtășită și de cercetătorul albaulian Cristian I. Popa⁸. În ceea ce privește prima fază din evoluția acestui grup, se remarcă o anumită ambiguitate, materialele de la Vișag și Iaz fiind incluse când în grupul Vișag-Iaz⁹, când în faza Balta Sărată I¹⁰. Fl. Gogâltan pune sub semnul întrebării apartenența acestor descoperiri la una din fazele grupului Balta Sărată (chiar și una *pre-*), incluzându-le în aria Cornești-Crvenka¹¹.

Ca urmare a cercetărilor arheologice de suprafață efectuate în Țara Hațegului, au fost descoperite o serie de materiale arheologice aparținând epocii bronzului, cu analogii în realitățile culturale din Banat, mai precis în cadrul grupului Balta Sărată. Acest fapt a dus la apariția ipotezei privind pătrunderea purtătorilor grupului cultural bănățean în acest areal¹². De-a lungul timpului au fost publicate mai multe materiale arheologice care nu fac decât să întărească această idee.

Pentru a nu exista niciun dubiu în ceea ce privește întinderea arealului abordat în prezentul studiu, în cele ce urmează vom face câteva scurte precizări cu privire la cadrul geografic. Astfel, strict geografic, Țara Hațegului se suprapune peste depresiunea omonimă, fiind mărginită, la sud, de Munții Retezat, la est și nord-est, de Munții Șureanu, la vest, de Munții Țarcu, iar la vest de Munții Poiana Ruscă. Din punct de vedere etnosociologic și lingvistic, Țara Hațegului este însă mai întinsă, ea

⁶ Gumă 1997, p. 54.

⁷ *Ibidem*, p. 55.

⁸ Popa 2005, p. 133, nota 687.

⁹ Gumă 1997, p. 32-34.

¹⁰ *Ibidem*, p. 49-50.

¹¹ Gogâltan 1999, p. 207.

¹² Kalmar, Tatu 1986-1987, p. 43-44; Andrițoiu 1992, p. 48.

cuprinzând și așezările de pe valea Streiului inferior până la vărsarea acestuia în Mureș, inclusiv orașul Călan¹³. În ceea ce ne privește, folosim termenul de Țara Hațegului în accepțiunea etnosociologică și lingvistică, cuprinzând astfel Depresiunea Hațeg și Depresiunea Streiului¹⁴, până la râul Mureș.

Repertoriul descoperirilor aparținând grupului Balta Sărată în Țara Hațegului

În vederea întocmirii repertoriului descoperirilor aparținând grupului Balta Sărată am luat în considerare următoarele elemente: numele localității și toponimul, tipul sitului (așezare, fortificație, necropolă, mormânt izolat), scurtă descriere a punctului cu descoperiri, bibliografia.

1. Baru-Biserica Pârvueștilor

Așezare?

Str. Bărișor.

Bibliografie: Tatu *et alii* 1988-1991, p. 93; Luca 2005, p. 9.

2. Călan-La Izvor

Așezare?

Terasă aflată pe partea stângă a drumului Hunedoara-Călan între calea ferată Simeria-Petroșani și DN 66 Simeria-Petroșani.

Bibliografie: Tincu, Roman 2008 b, p. 205-224.

3. Fărcădin (com. Unirea)-Măeriște sau Măierște

Așezare?

Platou aflat la confluența văilor *Galbena* și *Ortovarița*.

Bibliografie: Kalmar, Tatu 1986-1987, p. 35; Tatu *et alii* 1988-1991, p. 95;

Andrițoiu 1992, p. 122; Luca 2005, p. 20.

4. Gânța (com. Bretea Română)-Dâmbuleu sau Dâmbuleanu

Așezare?

Pe un platou aflat deasupra Streiului, de o parte și alta a drumului ce coboară din Gânța spre vadul de trecere la Plopi, situat la nord-est de grajdurile CAP.

Bibliografie: Kalmar, Tatu 1984-1985, p. 93; Kalmar, Tatu 1986-1987, p. 35;

Tatu *et alii* 1988-1991, p. 95-96; Andrițoiu 1992, p. 122; Boroffka 1994, p.

46; Luca 2005, p. 21.

¹³ Popa 1988, p. 6-7.

¹⁴ Mutihac, Ionesi 1974, p. 458-459.

5. Hațeg-Martin

Așezare?

Terasă la 300 m sud-vest de punctul Martin.

Bibliografie: Kalmar, Tatu 1986-1987, p. 43-44; Tatu *et alii* 1991, p. 96, fig. 9/23; Popa 2005, p. 138, nota 719.

6. Hășdat (mun. Hunedoara)-*În Cânepi*

Așezare?

Stațiunea arheologică se află în partea de est a localității Hășdat, pe o terasă ușor înclinată ce este mărginită spre dreapta de un mic pârâu.

Bibliografie: Boroffka 1994, p. 48; Roman, Diaconescu 1999-2000, p. 97, 99-100; Luca *et alii* 2004, p. 47-48; Luca 2005, p. 23.

7. Hățăgel (com. Densus)-*Vatra Satului* sau *Drumul Peșteniței*

Așezare?

Punctul se află la 500 m de biserică, pe drumul spre Peștenița.

Bibliografie: Kalmar, Tatu 1986-1987, p. 38; Tatu *et alii* 1988-1991, p. 96; Andrițoiu 1992, p. 122; Kalmar-Maxim 1999, p. 163; Luca 2005, p. 23.

8. Ohaba de sub Piatră (com. Sălașu de sus)-*Dealul Viilor*

Așezare?

Între materialele ceramice descoperite aici au fost identificate unele aparținând grupului cultural Balta Sărată.

Bibliografie: Kalmar, Tatu 1986-1987, p. 38; Tatu *et alii* 1988-1991, p. 97; Andrițoiu 1992, p. 123; Kalmar-Maxim 1999, p. 172.

9. Peșteana (com. Densus)-*Măgureana (Movilă)*

Așezare.

Terasă situată la poalele movilei. A fost descoperită ceramică aparținând epocii bronzului (grupul Balta Sărată, cultura Wietenberg). Cercetările efectuate în anul 1998 de către Cristian Ioan Popa și Ferencz Iosif Vasile au confirmat locuirea Balta Sărată.

Bibliografie: Kalmar, Tatu 1986-1987, p. 38-39, 41; Andrițoiu 1986-1987, p. 51; Andrițoiu 1992, p. 123; Boroffka 1994, p. 66; Popa, Ferencz 1999, p. 84-85; Kalmar-Maxim 1999, p. 175; Luca 2005, p. 29.

10. Peștenița (com. Densus)-*Halta*

Așezare?

a) Terasă, pe malul stâng al pârâului Ortovarnița, ce trece la nord de *Halta CFR*, pe latura de est a drumului spre Peșteana.

Bibliografie: Kalmar, Tatu 1984-1985, p. 94; Kalmar, Tatu 1986-1987, p. 38; Tatu *et alii* 1988-1991, p. 98; Andrițoiu 1992, p. 123; Boroffka 1994, p. 66; Luca 2005, p. 29.

b) Terasă pe partea stângă a drumului la 200 m de la trecerea de cale ferată.

Bibliografie: Andrițoiu 1979, p. 25; Kalmar, Tatu 1986-1987, p. 38; Luca 2005, p. 30.

11. Reea (com Totești)- *Lângă Șosea sau Stația ITA*

Așezare?

Terasă aflată pe partea stângă a *Pârâului Cârlete*, în apropierea stației ITA.

Bibliografie: Kalmar, Tatu 1984-1985, p. 92; Tatu *et alii* 1988-1991, p. 99; Andrițoiu 1992, p. 124; Luca 2005, p. 33.

12. Silvașu de Jos (oraș Hațeg)-*Între Ogăși (Între Ogrăzi)*

Așezare?

Pe prima terasă situată pe partea dreaptă a pârâului Silvaș.

Bibliografie: Andrițoiu 1978, p. 66; Tincu, Roman, 2008, p. 47-74.

13. Streisângiorgiu (oraș Călan)

Așezare?

Terasă a Streiului, pe malul din dreapta, lângă pod, între Sângeorgiu și Strei-Săcel.

Bibliografie: Roska 1942, p. 279, nr. 264; Andrițoiu 1978, p. 66; Boroffka 1994, p. 81; Popa 1999, p. 136; Luca 2005, p. 36.

14. Subcetate (com Sântămărie Orlea)-*Turnul Orlea, Orlea sau Măgura (Dealul Petriș)*

Așezare?

Pe un muncel, la 4 km sud-est de orașul Hațeg, în perimetrul localității Subcetate, la 1,5 km nord-vest de sat, se află ruinele *Cetății Hațegului*. Urmele arheologice medievale sunt amestecate cu altele aparținând culturii Coțofeni și epocii bronzului (grupul cultural Balta Sărată).

Bibliografie: Andrițoiu 1978, p. 69; Kalmar, Tatu 1984-1985, p. 95; Kalmar, Tatu 1986-1987, p. 38; Andrițoiu 1986-1987, p. 51; Tatu *et alii* 1988-1991, p. 101; Andrițoiu 1992, p. 125; Boroffka 1994, p. 81; Luca 2005, p. 36.

15. Vadu (com Sântămărie Orlea)-*Cimitir*

Așezare?

Promontoriul de la sud de sat, la est de cimitirul actual.

Bibliografie: Kalmar, Tatu 1984-1985, p. 95; Tatu *et alii* 1988-1991, p. 102; Luca 2005, p. 39.

La marginea arealului abordat de noi în prezentul studiu sunt semnalate următoarele puncte cu descoperiri aparținând aceluiași grup cultural:

16. Cerișor (com. Lelese)-*Peștera Cauce*

Așezare?

Peșteră.

Bibliografie: Boroffka 1994, p. 94; Luca *et alii* 1997, p. 18; Popa 2005, p. 138, nota 719; Luca 2005, p. 14; Luca 2006, p. 13.

17. Cerișor (com. Lelese)-*Peștera nr. 1*

Așezare?

Peșteră.

Bibliografie: Andrițoiu 1979, p. 20; Luca *et alii* 1997, p. 18; Roman *et alii* 2000; Luca 2005, p. 14.

18. Deva

Neprecizat.

Neprecizat.

Bibliografie: Popa 1999, p. 136; Popa 2005, p. 138, nota 719.

19. Peștișul Mare (mun. Hunedoara)-*Țărmure*

Așezare?

Terasă a râului Cerna.

Bibliografie: Roman, Diaconescu 1999-2000, p. 102.

20. Rapoltu Mare-Sedi (*Șeghi*)¹⁵

Așezare?

Terasă înaltă, situată pe malul drept al Mureșului, la vest de localitate.

Bibliografie: Andrițoiu 1978, p. 66; Andrițoiu 1986-1987, p. 51; Andrițoiu 1992, p. 124; Rotea 1993, p. 39 și urm.; Boroffka 1994, p. 68; Popa 1998, p. 53; Luca 2005, p. 32.

21. Cărmăzănești (com. Gurasada)-*Peștera D1*

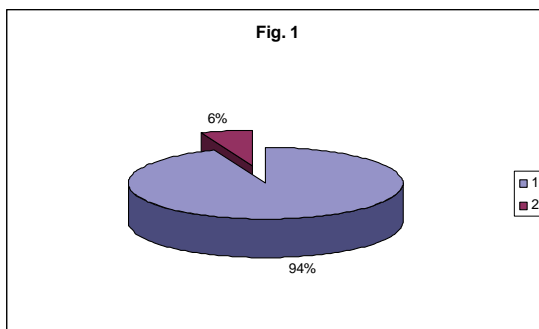
Așezare?

Peșteră.

¹⁵ Materiale inedite, colecția Muzeul Castelul Corvinilor Hunedoara.

Bibliografie: Popa 1999, p. 136; Luca 2008, p. 42.

La o scurtă analiză a repertoriului descoperirilor de tip Balta Sărată din Țara Hațegului, se poate constata faptul că din totalul de 15 așezări repertoriate (**pl. 1**), doar una a beneficiat de cercetări arheologice, ceea ce reprezintă un infim procent de 6% (**fig. 1**), restul materialelor

publicate provenind din cercetări de suprafață. Așezarea în care s-au efectuat săpături arheologice este cea de la Peșteana-Măgureana, în 1998 Cristian I. Popa și Iosif V. Ferencz, în cele două secțiuni trasate descoperind un consistent nivel arheologic și trei locuințe aparținând grupului Balta Sărată¹⁶. Pe baza materialului arheologic din complexe, locuirea Balta Sărată de aici a fost încadrată în fazele II/III din evoluția respectivului grup cultural. Pe lângă aceasta, publicarea relativ recentă unui lot de fragmente ceramice de la Silvașu de Jos-Între Ogăși¹⁷ și Călan-Izvor¹⁸, încadrate în faza Balta Sărată III, respectiv, Balta Sărată II nu face decât să confirme ipoteza prezenței în Țara Hațegului a purtătorilor grupului bănățean, în ce-a de-a doua etapă, sau chiar mai devreme¹⁹. În acest context, trebuie reținută și afirmația lui M. Rotea, cu privire la faptul că prezența în Țara Hațegului a unor situri Wietenberg nu este sigură, având în vedere faptul că zona este una de contact cu grupul Balta Sărată²⁰. În stadiul actual al cercetărilor, culoarul Mureșului pare a constitui o adevărată linie de demarcație între ariile Wietenberg și Balta Sărată²¹, excepție făcând siturile de la Rapoltu Mare-Șegbi²² și Cărmăzânești-Peștera D1 (**pl. 1**). Materialele descoperite la

¹⁶ Popa, Ferencz 1999, p. 84-85.

¹⁷ Tincu, Roman 2008a, p. 47-74.

¹⁸ Tincu, Roman 2008b, p. 205-224.

¹⁹ Popa 2005, p. 134, emite ipoteza unei pătrunderi dinspre Banat dintr-o fază timpurie Cornești-Crvenka, fie din aria grupului Vișag-Iaz.

²⁰ Rotea 1993, p. 28.

²¹ Popa, 1999, p. 136.

²² Și în acest caz considerăm că este vorba de importuri Balta Sărată în mediu Wietenberg, fapt normal având în vedere faptul că avem de a face cu zona de contact între cele două arii culturale.

Cărmăzânești-Peștera D1²³ reprezintă în acest moment, cel mai vestic și totodată cel mai nordic punct cu descoperiri Balta Sărată de pe valea Mureșului (pl. 1). În ceea ce privește fragmentul ceramic de la Micești-Cișașe²⁴, îl considerăm a fi un import în mediul Wietenberg.

Cele expuse mai sus, ilustrează faptul că aceste comunități infiltrate din Banat, constituie o prezență reală în Țara Hațegului, care într-adevăr depășește cadrul unor importuri²⁵. Înmulțirea descoperirilor de acest tip în Țara Hațegului, dar și în zonele învecinate, face necesară o reevaluare a materialelor și siturilor aparținând bronzului mijlociu din întreg sud-vestul Transilvaniei.

Balta Sărată group in Hațeg country

(Abstract)

Balta Sărată is a Bronze Age cultural group from Banat region, defined as a sintesis of Vatina, Mureș, Wietenberg, Gârla Mare, Otomani and Verbicioara cultural elements on a Besenstrich and Textilmuster base. Researchers like Sorin Petrescu, Zoia Maxim (Kalmar) and Hristache Tatu discovered in Hațeg country (SW Transilvania) archaeological materials that belong to this cultural group and this region became important as it was seen as a boundary between Balta Sărată group and Wietenberg culture. Meanwhile more and more materials and sites belonging to Balta Sărată group surfaced, outgrowing the frame of cultural imports and therefore the idea of an actual presence of these communities in Hațeg was iterated. Unfortunately only the settlement from Peșteana-Măgureana (II/III phase) was archaeologically researched, the rest of the materials originating from surface surveys. In this study we tried to gather together all the information about the presence of this cultural group in Hațeg country. We were able to find 15 points with discoveries of this type in Hațeg country and 6 points in the near vicinity. It became very clear that this area was, in Middle Bronze Age, under the influence of Balta Sărată communities and Mureș valley was the border between this group and the Wietenberg culture. Very interesting are the discoveries from Cărmăzânești-Peștera D1 (belonging perhaps to the late phase) because of the distance from similar discoveries in Transilvania. The increasing number of sites with similar discoveries from Hațeg country and vicinity imposed a reevaluation of Middle Bronze Age discoveries for the entire south-eastern part of Transylvania.

Explanation of figures

Pl. 1. Repertory of discoveries belonging to Balta Sărată group from Hațeg Country.

²³ *Idem.* Materialele sunt încadrate în faza târzie a grupului, sau chiar într-un orizont post-Balta Sărată.

²⁴ Rustoiu 1999, p. 103.

²⁵ Popa 1999, p. 136.

Abrevieri bibliografice

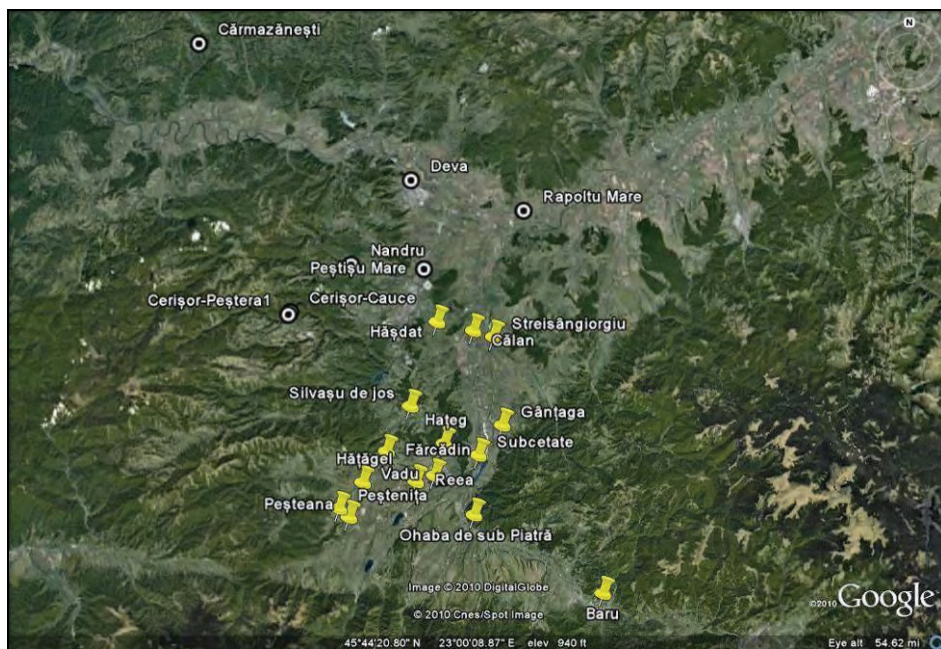
- Andrițoiu 1978 - Ioan Andrițoiu, „Contribuții la cunoașterea culturii Otomani în sud-vestul Transilvaniei”, în *ActaMN*, XV, 1978, p. 63-84.
- Andrițoiu 1979 - Ioan Andrițoiu, „Contribuții la repertoriul arheologic al județului Hunedoara”, în *Apulum*, XVI, 1979, p. 55-72.
- Andrițoiu 1982-1983 - Ioan Andrițoiu, „Considerații asupra unor materiale arheologice aparținând bronzului târziu descoperite în împrejurimile Deveii”, în *Sargetia*, XIV, 1982-1983, p. 125-137.
- Andrițoiu 1986-1987 - Ioan Andrițoiu, „Contribuții la cunoașterea culturii Wietenberg în sud-vestul Transilvaniei”, în *Sargetia*, XVI-XVII, 1986-1987, p. 45-63.
- Andrițoiu 1992 - Ioan Andrițoiu, *Civilizația tracilor din sud-vestul Transilvaniei în epoca bronzului*, Bth, II, București, 1992.
- Boroffka 1994 - Nikolaus O. Boroffka, *Die Wietenberg-kultur. Ein Beitrag zur Erforschung der Bronzezeit in Südoesteuropa*, UPA 19, Bonn, 1994.
- Gumă 1997 - Marian Gumă, *Epoca Bronzului în Banat*, Timișoara, 1997.
- Kalmar, Tatu 1984-1985 - Zoia Kalmar Zoia, Hristache Tatu, „Materiale neolitice descoperite în Țara Hațegului”, în *Sargetia* XVIII-XIX, 1984-1985, p. 91-100.
- Kalmar, Tatu 1986-1987 - Zoia Kalmar Zoia, Hristache Tatu, „Contribuții la cunoașterea unui grup cultural din epoca bronzului din Banat, răspândit și în sud-vestul Transilvaniei (I)”, în *Sargetia*, XX, 1986-1987, p. 35-45.
- Luca 2005 - Sabin Adrian Luca, *Arheologie și istorie. Descoperiri din județul Hunedoara*, BS, Sibiu, 2005.
- Luca 2008 - Sabin Adrian Luca, *Repertoriul arheologic al județului Hunedoara*, Alba Iulia, 2008.
- Luca et alii 1997 - Sabin Adrian Luca, Cristian C. Roman, Marin Băicoană, „Materiale arheologice din peșteri ale jud. Hunedoara”, în *Corviniana*, III, 1997, p. 17-32.
- Luca et alii 2004 - Sabin Adrian Luca, Cristian C. Roman, Dragoș Diaconescu, *Cercetări arheologice în Peștera Cance (I)*, BS, IV, Sibiu, 2004.
- Mutihac, Ionesi 1974 - Vasile Mutihac, Liviu Ionesi, *Geologia României*, București, 1974.
- Petrovsky, Gumă 1979 - Richard Petrovsky, Marian Gumă, „Un nou grup cultural al epocii bronzului în sud-vestul României - descoperirile de tip Balta Sărată”, în *StComCaransebeș*, III, 1979, p. 53-110.
- Popa 1998 - Cristian I. Popa, „Noi descoperiri aparținând bronzului timpuriu în bazinul mijlociu al Mureșului și câteva considerații privind finalul acestei perioade în Transilvania”, în *Apulum*, XXXV, 1998, p. 47-85.
- Popa 1999 - Cristian I. Popa, „Cercetări de teren în centrul și sud-vestul Transilvaniei (I)”, în *BCȘS*, 5, 1999, p. 107-146.
- Popa 2005 - Cristian I. Popa, „Modificări culturale la finalul Bronzului timpuriu și începutul Bronzului mijlociu în Transilvania”, în *Omagiu profesorului Ioan Andrițoiu cu prilejul împlinirii a 65 de ani*.

Studii și cercetări arheologice (ed. C. I. Popa, G. T. Rustoiu), Alba Iulia, 2005, p. 51-183.

- Popa, Ferencz 1999 - Cristian I. Popa, Iosif V. Ferencz, „Peșteana-«Măgureauă», jud. Hunedoara”, în *CCA. Campania 1998*, Vaslui, 1999, p. 84-85.
- Popa 1988 - Popa Radu, *La începuturile evului mediu românesc. Țara Hațegului*, București, 1988.
- Rogozea 1994 - Petru Rogozea, „Cronologia grupului Balta Sărată”, în *AnB*, III, 1994, p. 179-183.
- Roman *et alii* 2000 - Cristian C. Roman, Dragoș Diaconescu, Sabin Adrian Luca, „Cercetări arheologice în peștera nr. 1 (Peștera mare) de la Cerișor (com. Lelese, jud. Hunedoara)”, în *Corviniana*, VI, 2000, p. 7-59.
- Roman, Diaconescu 1999-2000 - Cristian C. Roman, Dragoș Diaconescu, „Contribuții la repertoriul județului Hunedoara”, în *Sargetia*, XXVIII-XXIX, 1999-2000, p. 97-128.
- Roska 1942 - Marton Roska, *Erdély Régészeti Repertoriouma*, 1, Cluj, 1942.
- Rotea 1993 - Mihai Rotea, „Așezările culturii Wietenberg”, în *EphNap*, III, 1993, p. 25-41.
- Rustoiu 1999 - Gabriel Rustoiu, „O așezare preistorică inedită identificată pe teritoriul municipiului Alba Iulia”, în *BCȘS*, 5, 1999, p. 95-105.
- Tatu *et alii* 1988-1991 - Tatu Hristache, Ovidiu Popa, Zoia Kalmar Maxim, „Contribuții la repertoriul arheologic al Țării Hațegului”, în *Sargetia*, XXI-XXIV, 1988-1991, p. 93-120.
- Țincu, Roman 2008a - Sorin Țincu, Cristian C. Roman, „Cercetări arheologice de suprafață pe raza orașului Hațeg - Silvașu de Jos”, în *Brukenthal*, III/1, 2008, pag. 47-74.
- Țincu, Roman 2008b - Sorin Țincu, Cristian C. Roman, „Cercetări de suprafață în hotarul localității Călan, județul Hunedoara”, în *Angustia*, 12, 2008, p. 205-224.

Cuvinte-cheie: Epoca bronzului, grupul cultural Balta Sărată, evoluție, cercetări de suprafață.

Key words: Bronze Age, Balta Sărată cultural group, evolution, surface surveys.

Pl. 1. Repertoriul descoperirilor aparținând grupului Balta Sărată din Țara Hațegului

- (**Legenda:** Puncte cu descoperiri Balta Sărată din Țara Hațegului
 Puncte cu descoperiri Balta Sărată din vecinătatea Țării Hațegului)